

Sygnatura akt I 1Ca 32/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 28-02-2014 r.

Sąd Okręgowy w Koninie, I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący Sędzia SO Iwona Złoty

Sędzia SO Aleksandra Bolczyk – spr.

Sędzia SO Iwona Przyłębska – Grzybowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Magdalena Radziemska

po rozpoznaniu w dniu 28-02-2014 r. w Koninie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. Z.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Koninie VII Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w S.

z dnia 30 września 2013r. sygn. akt VII C 57/13

1.Oddala apelację.

2.Zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Aleksandra Bolczyk Iwona Złoty Iwona Przyłębska –Grzybowska

Sygn.akt I1 Ca 32/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 września 2013r. Sąd Rejonowy w Koninie VII Zamiejscowy W. Cywilny z/s w S. zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz powoda M. Z. kwotę 15 000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 września 2012r. , oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach procesu .

U podstaw rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego legły następujące ustalenia faktyczne i wywody prawne .

W dniu 27.12.1997 r. M. I. kierując pojazdem marki R. spowodował wypadek, w wyniku którego obrażeń powodujących śmierć doznała siostra powoda M. H.. M. I. został prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 26.11.1998 r. w sprawie II K 253/98. Pojazd sprawcy był ubezpieczony z tytułu OC u pozwanego.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód M. Z. ma 36 lat, od 14 lat jest żonaty, ze związku małżeńskiego ma 1,5 rocznego syna. Relacje z żoną są prawidłowe. Zamieszkuje wraz z żoną i synem, w 3-pokojowym mieszkaniu o powierzchni 60m² (w systemie Towarzystwa Budownictwa (...)). Warunki bytowe są dobre. Posiada także działkę rekreacyjną- letniskową o powierzchni 950m². Z nauką nie miał problemów, odnosił sukcesy sportowe i w konkursach wiedzy ekonomicznej, szkołę ukończył w terminie. Posiada wykształcenie średnie ekonomiczne (ukończył Liceum Ekonomiczne). Aktualnie pracuje jako przedstawiciel handlowy w prywatnym przedsiębiorstwie oraz prowadzi własną działalność gospodarczą. Po odbyciu służby wojskowej (w 1998 roku) pracował przez 2 lata w firmie remontowo-budowlanej, a następnie założył własną działalność gospodarczą i pracował jako przedstawiciel handlowy. W 2006/2007 r. zawiesił działalność gospodarczą i zatrudnił się w prywatnym przedsiębiorstwie. Do jego obowiązków zawodowych należy przedstawianie ofert handlowych i nadzorowanie sprzedaży do sieci handlowych. Praca związana jest z częstymi wyjazdami i mobilnością. Od około 2-3 lat prowadzi (w ramach własnej działalności gospodarczej) także doradztwo gospodarcze dla firm (spółka cywilna). Żona pracuje zawodowo w branży gastronomicznej. Matka powoda, ma 56 lat, lecz się na nadciśnienie tętnicze oraz psychiatrycznie. Pobiera rentę od śmierci córki (renta na stałe). Ojciec powoda ma 69 lat, dotychczas nie leczył się specjalistycznie. Od 10 lat jest na emeryturze. Z rodzicami powód utrzymuje stałe i bliskie relacje. Tragicznie zmarła siostra była jedynym rodzeństwem powoda.

Śmierć siostry powoda wpłynęła niekorzystnie na jego stan emocjonalny, głównie w początkowym okresie tj. w pierwszych 2-3 latach od przedmiotowego zdarzenia. Aktualnie nie stwierdza się odchylen w zakresie funkcjonowania emocjonalnego powoda, które utrudniałyby mu funkcjonowanie w społeczeństwie i zakłócały wypełnianie codziennych zadań życiowych związanych z pracą zawodową, czy życiem rodzinnym. Oprócz utrzymujących się trudności w zakresie snu, ustały objawy stresu w innych obszarach funkcjonowania (poznawczym, behawioralnym).

Aktualne funkcjonowanie emocjonalne powoda nie zakłóca mu wypełniania codziennych zadań życiowych związanych z pracą zawodową, życiem rodzinnym i z funkcjonowaniem w społeczeństwie. Powód osiąga sukcesy w pracy zawodowej, czerpie z niej satysfakcję, rozwija się podejmując w tym zakresie nowe zadania i cele. W życiu osobistym wchodzi w prawidłowe relacje z bliskimi, buduje satysfakcjonujące go relacje z żoną i synem, utrzymuje relacje z dalszą rodziną i znajomymi. Samorealizuje się także w zakresie posiadanych predyspozycji. Myśli o sobie i przyszłości w kategoriach pozytywnych, ma prawidłowy stosunek do nowych zadań, czyni szereg planów na przyszłość dalszą i najbliższą (np. dotyczących powiększenia rodziny, podjęcia dalszej nauki, wybudowania domu, podejmowania kolejnych wyzwań sportowych w zakresie biegania). W wyniku doznanych przeżyć związanych ze śmiercią siostry, powód często doświadcza myśli na temat sensu istnienia, śmierci, co rzutuje na jego bardziej refleksyjne usposobienie. Czasami czuje się przytłoczony przez refleksje tego typu, w związku z czym szuka różnych konstruktywnych sposobów na radzenie sobie z nimi. Na każde ważne wydarzenie w życiu swoim i swojej rodziny powód patrzy przez pryzmat braku siostry. Od wypadku siostry obawia się jazdy samochodem jako pasażer. Przedmiotowe zdarzenie wpłynęło także na sposób spędzania świąt w rodzinie powoda, w ten sposób, że zabiera rodziców do siebie, aby nie spędzali świąt sami.

Powód dotychczas nie leczył się psychiatrycznie, ani psychologicznie, nie deklarował i aktualnie nie deklaruje takiej potrzeby. Bezpośrednio po śmierci siostry jego funkcjonowanie wskazywało na zasadność pomocy psychologicznej (np. w postaci interwencji kryzysowej, rozmów terapeutycznych), co mogłoby zapobiec między innymi przedłużaniu się procesu żałoby. Aktualnie jego funkcjonowanie psychologiczne nie wskazuje na potrzebę specjalistycznej pomocy.

Sąd Rejonowy wskazał, że zdarzenie z 27 grudnia 1997 roku powód wspomina jako nagle, niespodziewane, zaburzające jego poczucie bezpieczeństwa psychicznego, powodujące szok psychiczny i silne negatywne emocje. Powód dopiero po przyjeździe do domu dowiedział się, jakie są rzeczywiste skutki wypadku, co spotęgowało przeżywany przez niego stres, w związku z czym do dnia pogrzebu nie mógł normalnie funkcjonować, w tym sensie, że obawiał się zostać

sam w swoim mieszkaniu , doświadczał zaburzeń snu, jedzenia, odczuwał silne napięcie psychiczne, lęk i niepokój związany z organizacją pochówku siostry, a także ze stanem zdrowia bliskich poszkodowanych w wypadku. Dzień pogrzebu objęty jest częściową niepamięcią, a napięcie psychiczne i negatywne uczucia związane ze stratą siostry potęgowane były w tamtym okresie złym stanem zdrowia bliskich poszkodowanych w tymże wypadku. Po pogrzebie nadal utrzymywał się silny lęk, smutek, zaburzenia snu i jedzenia, schudł w wyniku tego kilka kilogramów . W wojsku w wyniku tego zdarzenia zabrano mu uprawnienia do posiadania broni (już do końca służby), prześladowały go myśli związane z okolicznościami wypadku, przeżywał poczucie bezradności, nie mógł się skupić na niczym innym. Jego funkcjonowanie po śmierci siostry związane było także z czasowym wycofaniem się z życia towarzyskiego.

Sąd I instancji podkreślił ,że przeżycia powoda w wyniku śmierci siostry stanowią długotrwały uszczerbek na zdrowiu psychicznym, gdyż miały charakter urazowy i przyczyniły się do atypowego przebiegu żałoby poprzez zintensyfikowanie doznań psychicznych (smutku, żalu, gniewu, itp.) oraz jej wydłużenie (do około 2-3 lat).

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał roszczenie powódki za słuszne co do zasady aczkolwiek pod względem wysokości należy za zdecydowanie wygórowane.

Wskazał ,że podstawę prawną roszczenia powódki stanowi art. 436 k.c. w zw z art. 435 k.c. w zw. z art. 822 k.c. i umową ubezpieczenia OC oraz art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie SN. W szczególności zgodnie z uchwałą SN z 13.07.2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10 Sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w związku z art 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Sąd Najwyższy podkreślił, że śmierć osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego osoby związanej emocjonalnie ze zmarłym. Nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie. Źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również zatem osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego.

Konstatując powyższe Sąd Najwyższy odwołał się do uchwały SN z dnia 22.10.2010 r., III CZP 76/10, OSP 2011/9/96(„ Najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.”). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały podkreślił, iż cierpienia psychiczne i fizyczne w następstwie śmierci osoby trzeciej z uwagi na charakter więzi, nie prowadzące do rozstroju zdrowia, stanowią podstawę dochodzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z ar. 24 k.c. Sąd uznał, iż katalog dóbr osobistych określony w art. 23 k.c. ma charakter otwarty. W orzecznictwie i w piśmiennictwie przyjmuje się zgodnie, że ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c. objęte są wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych należy np. prawo do intymności i prywatności, płęć człowieka, prawo do planowania rodziny, tradycja rodzinna, pamięć o osobie zmarłej. Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kult pamięci osoby zmarłej, to może nim być także więź między osobami żyjącymi, nie ma zatem przeszkód do uznania, że szczególna więź emocjonalna między członkami rodziny pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c.

Pogląd taki pojawił się już , jak podał Sąd Rejonowy , w nowszym orzecznictwie. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 września 2005 r. I ACa 554/2005 (Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku 2008/1 poz. 2 str. 5) stwierdził, że szczególna więź rodziców z dzieckiem, przysługująca zarówno dziecku, jak i rodzicom w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie

przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia z dnia 14 stycznia 2010 r. IV CK 307/2009 (nie publ.) uznał natomiast, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Biorąc pod uwagę wskazane przesłanki, poglądu tego - wbrew zastrzeżeniom zgłaszanym w piśmiennictwie - nie można postrzegać jako nieuzasadnioną próbę kreowania nowej postaci dobra osobistego.

W konsekwencji zebrany materiał dowodowy doprowadził Sąd Rejonowy do wniosku, iż na skutek śmierci siostry powoda naruszona została więź rodzinna, a tym samym doszło do naruszenia dobra osobistego strony powodowej.

Należy jednak podkreślić, iż art. 448 k.c. przyznając prawo do zadośćuczynienia nie określa wysokości tego zadośćuczynienia ograniczając się do wskazania, iż powinno być odpowiednie. Tym samym ustawodawca formułuje pewne kryterium, swoistą klauzulę generalną, która podlega wykładni w odniesieniu do konkretnego stanu faktycznego. Można więc sformułować tezę, iż odpowiednie zadośćuczynienie, w ustalonym stanie faktycznym to takie, które przy uwzględnieniu wszelkich okoliczności sprawy nie jest zaniżone z jednej strony, z drugiej strony nie powoduje nieuzasadnionego wzbogacenia osoby uprawnionej. W przedmiotowej sprawie dobrem osobistym naruszonym jest więź rodzinna z zmarłym. Tym samym to relacje z osobą zmarłą stanowią główny wyznacznik wysokości tegoż zadośćuczynienia. Oczywiście, jak wskazał Sąd I instancji, przy jego obliczaniu chodzi jedynie o wskazanie wszystkich okoliczności mających wpływ na jego wysokość oraz dokonanie ich oceny, w której następstwie - jako swoista wypadkowa - możliwe będzie określenie tegoż (odpowiedniego) zadośćuczynienia. Określenie charakteru i nasilenia więzi nie może się opierać tylko na oświadczeniu strony powodowej lecz powinno nastąpić poprzez ocenę okoliczności o charakterze obiektywnym celem ustalenia charakteru wzajemnych relacji.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż to obowiązkiem strony powodowej reprezentowanej przeciw przez fachowego pełnomocnika było wskazanie okoliczności przemawiających za przyznaniem odpowiedniego zadośćuczynienia. Obowiązek ten powinien być zrealizowany poprzez wskazanie w uzasadnieniu kryteriów miarkujących wysokość zadośćuczynienia. Strona powodowa powinna w drodze odpowiednich wniosków dowodowych wykazać istnienie okoliczności z których wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne. W ocenie Sądu strona powodowa z tego obowiązku wywiązała się połowicznie. W szczególności uzasadnienie pozwu ma charakter lakoniczny i ogranicza się co do zasady do cytowania orzeczeń Sądu Najwyższego. Jest to jednak niewystarczające. Konieczne jest bowiem nie abstrakcyjne przytaczanie wywodów Sądu Najwyższego, lecz zindywidualizowanie ich do konkretnego wypadku.

Przenosząc te ogólne rozważania na grunt niniejszej sprawy należy uznać, iż śmierć siostry powoda była niegdyż dużym wstrząsem, zaskoczyła ją. Śmierć siostry powód przeżył dość intensywnie. Strony łączyły silne więzi uczuciowe, aczkolwiek należy uwzględnić fakt, iż charakter tych więzi nie odbiegał od powszechnie panujących w rodzinie. Nie bez znaczenia jest fakt, iż powód nie korzystał z pomocy psychologa czy psychiatry po śmierci siostry (aczkolwiek taka pomoc była wskazana).

Sąd Rejonowy zauważył, iż wpływ na wysokość zadośćuczynienia ma charakter relacji rodzinnych w tym przede wszystkim charakter i intensywność tych relacji. Określenie wysokości zadośćuczynienia wymaga bowiem na potrzeby sprawy cywilnej „zracjonalizowania” odczucia straty po śmierci osoby najbliższej tak aby określając wysokość zadośćuczynienia nie narazić się na zarzut dowolności. W niniejszej sprawie należy podkreślić, iż powód stracił jednego z najbliższych członków rodziny – jedyną siostrę.

Sąd Rejonowy zaniechał powtarzania wywodów szczegółowo przedstawionych w części faktycznej uzasadnienia. Okoliczności tam wskazane były podstawą rozstrzygnięcia tego Sądu. Należy jednak podkreślić, iż wysokość zasądzonej kwoty nie może abstrahować od innych podobnych spraw, opinii wydanych do tych spraw i zebranego tam materiału dowodowego, a w konsekwencji zasądzonych w tych sprawach kwot.

W konsekwencji w ustalonym stanie faktycznym za odpowiednie zadośćuczynienie Sąd Rejonowy uznał kwotę 15 000 zł dla powoda, odsetkach orzekając na podstawie art. 481 k.c., a o kosztach procesu w oparciu o treść art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę

prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002 r. nr 163 poz. 1349 ze zm.) zasądzając od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1334 zł. Powód wygrał w 60 %, a pozwany w 40 %. Powód poniósł koszty w wysokości 4337 zł (2400 zł – wynagrodzenie pełnomocnika + 17 zł – opłata od pełnomocnictwa + 1250 zł – opłata od pozwu + 670 zł – zaliczka na biegłego – nadwyżkę w kwocie 330 zł Sąd zwróci). Pozwany poniósł koszty w wysokości 3168,75 zł (2400 zł – wynagrodzenie pełnomocnika + 17 zł – opłata od pełnomocnictwa + 751,75 zł – zaliczka na tłumaczenie).

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany zaskarżając go w pkt. I i III i zarzucając :

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. §10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9.12. 1992 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu , iż w pojęciach zdrowi i życia mieści się pojęcie więzi rodzinnej ,

- art. 23 kc. , art. 24 kc. w zw. z art. 448 kc. w zw. z art. 822 kc. oraz §10 wyżej powłanego rozporządzenia poprzez ich błędne zastosowanie i uznanie ,że w nin. sprawie istnieją podstawy do przypisania odpowiedzialności pozwanemu za naruszenie dobra osobistego w postaci utraty więzi rodzinnej powoda i jego siostry i związaną z tym krzywdę ,

- art. 448 kc. poprzez jego błędne zastosowanie i ustalenie sumy odpowiedniej zadośćuczynienia w wysokości rażąco wygórowanej do doznanej krzywdy ,

- art. 481 kc. w zw. z art. 448 kc. poprzez ich błędne zastosowanie i uznanie ,iż w stanie faktycznym nie było podstaw do zasądzenia odsetek ustawowych od dnia wyrokowania .

W oparciu o powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych .

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym .

Sąd Okręgowy zważył , co następuje :

Apelacja pozwanego okazała się nieuzasadniona.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia, nie budzą żadnych wątpliwości. Stąd te ustalenia, jak i poczynione przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wywody prawne, Sąd odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Wszystkie podniesione przez apelującego zarzuty nie zasługują na uwzględnienie.

W szczególności za nieuzasadniony uznać trzeba zarzut obrazy przepisów prawa materialnego, tj. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.

Strona pozwana podnosząc ten zarzut w istocie kwestionuje samą zasadę przyznania powodowi zadośćuczynienia za śmierć siostry , podnosząc, że wskazane przepisy nie mogą stanowić podstawy zasądzenia zadośćuczynienia, albowiem delikt, w wyniku którego doszło do śmierci M. H. miał miejsce przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c., tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 roku.

Z takim poglądem nie sposób się jednak zgodzić. Wbrew bowiem wywodom skarżącego zarówno judykatura, jak i doktryna dopuszcza obecnie możliwość dochodzenia zadośćuczynienia pieniężnego przez członków rodziny zmarłego na podstawie właśnie art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. nawet w sytuacji, gdy krzywda, którą doznali w wyniku śmierci osoby bliskiej, miała miejsce w okresie poprzedzającym zmianę przepisu art. 446 k.c., tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 roku.

Dopuszczalność żądania zadośćuczynienia na podstawie powołanych przepisów Sąd Najwyższy wyraził niejednokrotnie w swoich orzeczeniach (vide: m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku, IV CSK 307/09, publ. LEX nr 599865; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 32/11, publ. LEX nr 852341). Także sądy powszechne taką podstawę dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przed dniem 3 sierpnia 2008 roku w następstwie naruszenia deliktem dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej osobę zainteresowaną ze zmarłym przyjmują (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 kwietnia 2012 roku, I ACa 281/12, publ. LEX nr 1171322, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 sierpnia 2013r. I ACa 276/13 LEX nr 1372317).

Za chybione tym samym uznać trzeba stanowisko skarżącego, że dodanie do art. 446 k.c. § 4 uzupełnia lukę prawną, w związku z czym nie było podstaw prawnych do zasądzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej w stanie prawnym sprzed 3 sierpnia 2008 roku.

W wydawanych obecnie judykatach Sąd Najwyższy podkreśla bowiem, że dodanie art. 446 § 4 k.c. nie jest jedynie wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego przepisu, lecz jest również dokonaniem zmiany w ogólnej regule wynikającej z art. 448 k.c. przez zawężenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia. Bez wprowadzenia art. 446 § 4 k.c., roszczenia tego mógłby dochodzić bowiem każdy, a nie tylko najbliższy członek rodziny. Przepis ten zatem niejako ułatwia dochodzenie zadośćuczynienia, gdyż umożliwia jego uzyskanie bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek innych – poza w nim wymienionymi – przesłanek. W żadnym razie przepis ten nie wyłącza natomiast możliwości dochodzenia zadośćuczynienia pieniężnego przez członków rodziny zmarłego za krzywdę doznaną przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. Fakt załączenia przez pozwanego do akt sprawy rozstrzygnięć innych sądów nie dzielących powyższego poglądu nie może odnieść zamierzonego skutku.

Podkreślić również w tym miejscu trzeba, że polskiemu prawu nie jest znany wyczerpujący katalog dóbr osobistych, a obecnie, w świetle dorobku literatury i orzecznictwa, nie budzi wątpliwości pogląd, że podlegają ochronie także dobra osobiste niewymienione w art. 23 k.c., takie jak chociażby właśnie szczególna więź emocjonalna istniejąca pomiędzy członkami rodziny. W tej sytuacji przyjąć trzeba, jak też prawidłowo uznał Sąd orzekający, że więź pomiędzy rodzeństwem istniejąca w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. Wiąż rodzinna odgrywa bowiem doniosłą rolę zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz wzajemną pomoc. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymanie tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny, a więc spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Mając na uwadze powyższe rozważania należy stwierdzić, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, że powodowi przysługuje finansowa rekompensata za utratę siostry na podstawie przepisów art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.

Za niezasadny uznać również należy zarzut dotyczący naruszenia przez Sąd I instancji przepisu § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. z 1992 r., Nr 96, poz. 475 ze zm.) w zw. z art. 822 k.c.

Na wstępie podnieść przede wszystkim trzeba, że powołane rozporządzenie uchylone zostało z dniem 25 kwietnia 2000 roku. Sąd Rejonowy zresztą jako podstawę prawną roszczenia strony powodowej powołał, poza art., 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c., także przepisy art. 436 k.c. w zw. z art. 435 k.c. w zw. z art. 822 k.c. (vide: k. 134 akt).

Niemniej podkreślić należy, że obowiązująca, w miejsce powołanego rozporządzenia, ustawa z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 roku, Nr 124, poz. 1152 ze zm.) w przepisie art. 38 wymienia enumeratywnie szkody, za które nie odpowiada zakład ubezpieczeń i nie wyłączając zarazem szkód o charakterze niematerialnym.

Przy założeniu więc ,iż możliwe jest przyznanie zadośćuczynienia z odwołaniem się do ochrony dóbr osobistych , Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia powołanego w apelacji przepisu rozporządzenia.

Ponadto stosownie do treści uchwały SN z dnia 20 grudnia 2012r. (III CZP 93/12 , OSNC 2013/7-8/84) art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012r. – nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby , wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 kc.

Przywołany zaś przez Sąd I instancji przepis art. 822 § 1 k.c., definiujący istotę umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej stanowi natomiast, że przez tę umowę ubezpieczyciel zobowiązany jest do zapłacenia określonego w niej odszkodowania za szkody (i to zarówno majątkowe, jak i niemajątkowe) wyrządzone osobom trzecim (w tym także rodzinie poszkodowanego), wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony, a zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela nie może być węższy od zakresu odpowiedzialności ubezpieczonego sprawcy szkody (vide: m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2003 roku, II CKN 454/01, publ. LEX nr 198425).

W świetle powyższego nie ulega wątpliwości, że pozwany zobowiązany jest do zapłaty na rzecz powoda zasądzonej kwoty tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę , której w żadnym razie w okolicznościach nin. sprawy nie sposób uznać za wygórowaną .

Jako nieuprawniony ocenić należy również sformułowany w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 481 kc. Przywołać należy w tym miejscu wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30.11.2012r. (I ACa 1107/12 LEX nr 1280322) , zgodnie z którym o dacie początkowej świadczenia odsetkowego przy zasądzeniu zadośćuczynienia decyduje to, na jaką datę ukształtował się stan faktyczny będący podstawą oceny wysokości przedmiotowego świadczenia. O ile stan taki został ukształtowany w dacie wezwania do zapłaty, a co za tym idzie - wysokość zadośćuczynienia jest oceniana z odwołaniem się do tych okoliczności faktycznych, to odsetki należą się od daty wezwania do zapłaty.

W konsekwencji Sąd Okręgowy, na zasadzie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 5 i 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Aleksandra Bolczyk Iwona Złoty Iwona Przyłębska Grzybowska